

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง ลำานวนของไทย (๒)

ครูผู้สอน

ครูธีรสุด

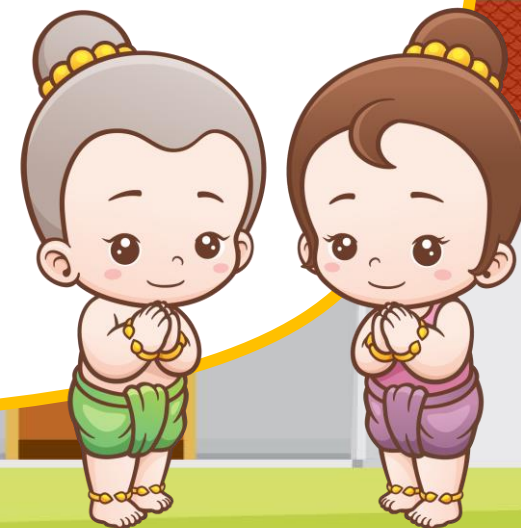
ฉำทรัพย์

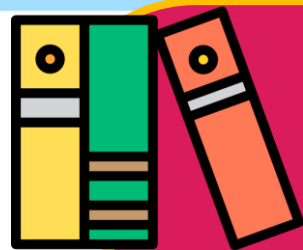
ครูวิชุดา

กลีนจงกล

ตำนานของชาวไทย (๒)

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. บอกความหมายของคำพังเพยได้
๒. อ่านออกเสียงคำพังเพยได้ถูกต้อง
๓. เห็นคุณค่าในการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย

ชวนคิด พิณิจสาร

สี่ขอให้ควายฟัง

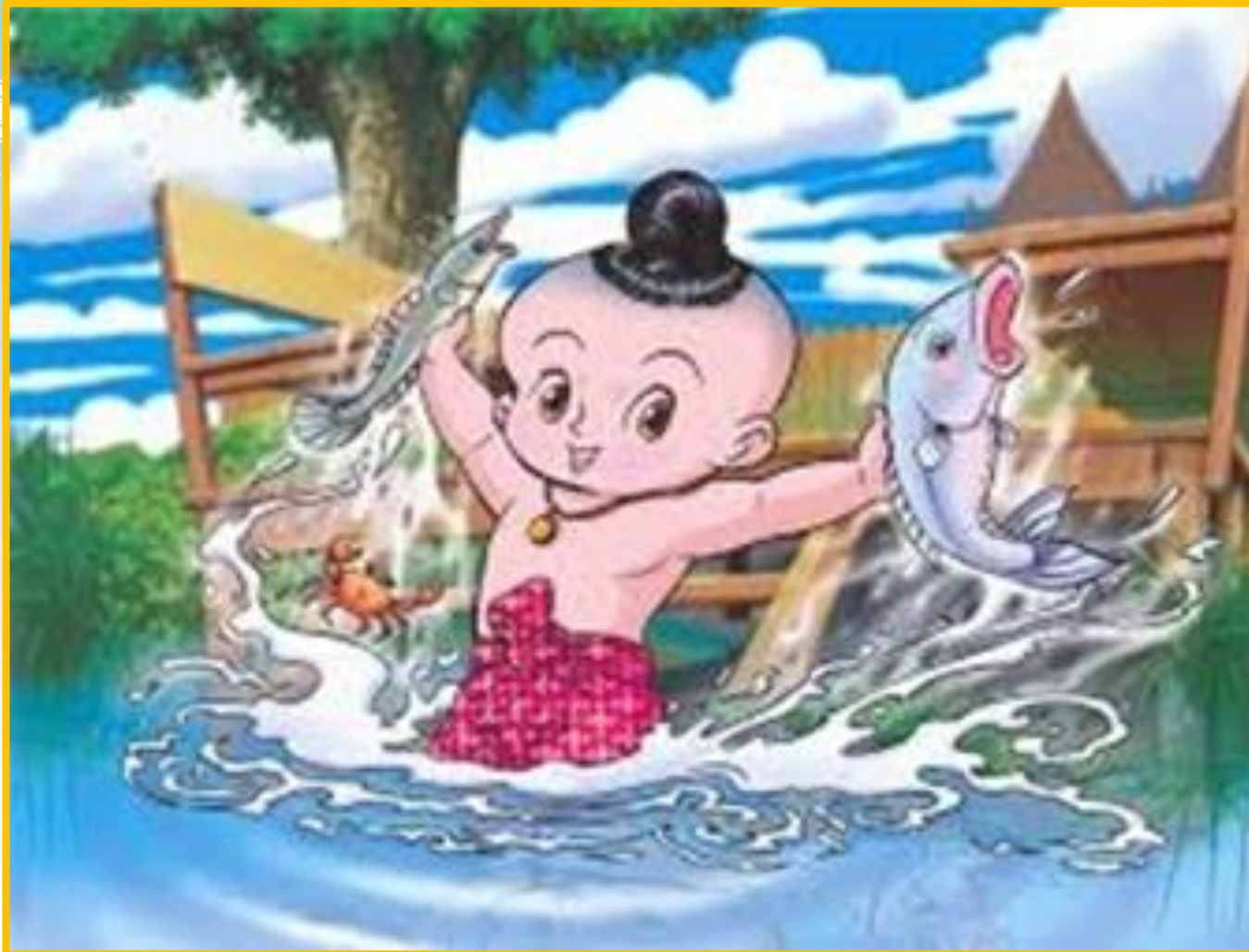
หมายถึง แนะนำ หรือสั่ง

สอนคนปัญญาทึบ มักไม่

มีประโยชน์ เสียเวลา

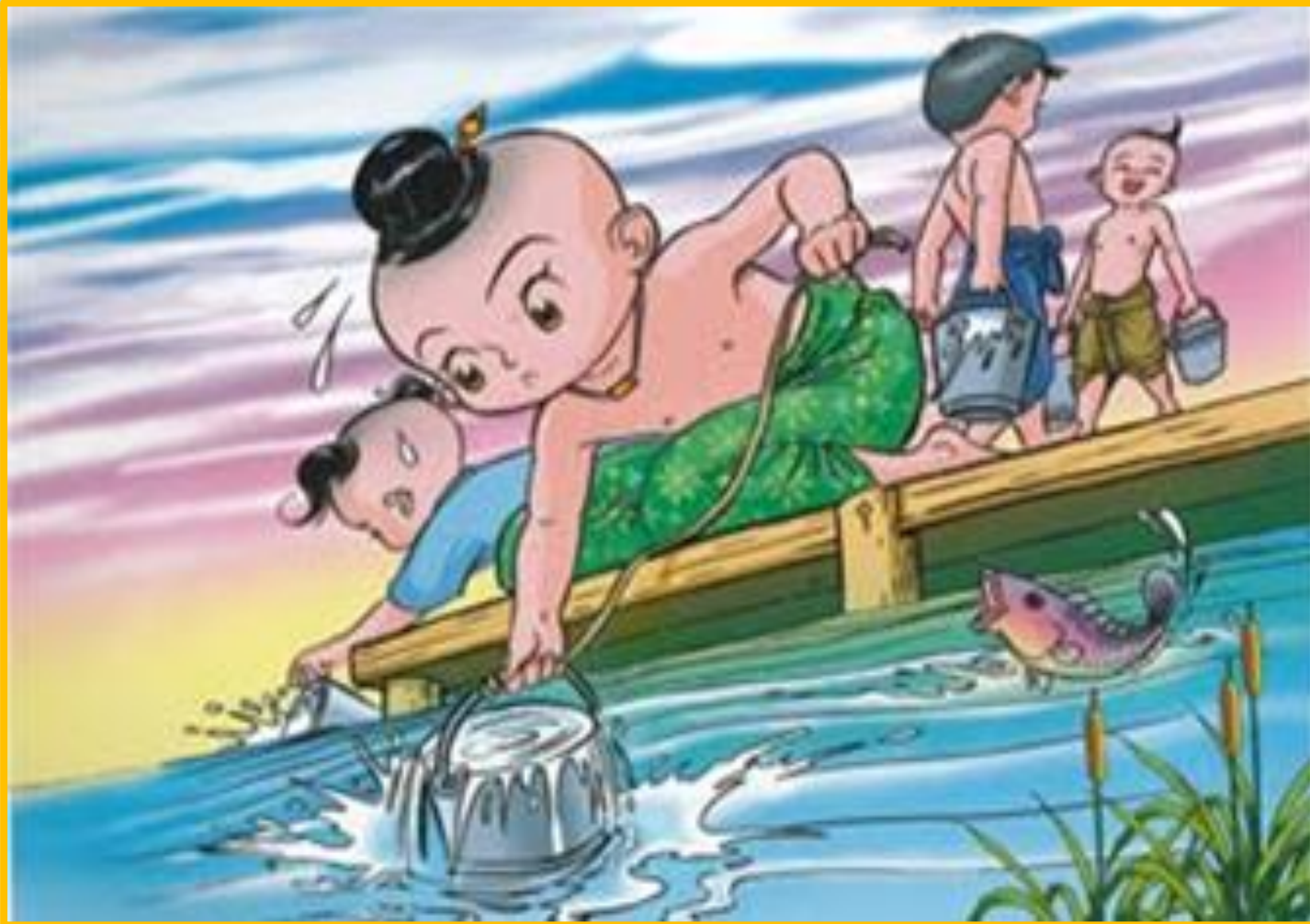
ชวนคิด พิณิจสาร

จับปลาสองมือ

หมายถึง การทำสิ่งที่ยาก
พร้อม ๆ กัน ทำให้
ล้มเหลวทั้งสองอย่าง

ชวนคิด พิณิจสาร

น้ำขึ้นให้รีบตัก

หมายถึง เมื่อมีโอกาสดี
มาถึงให้รีบทำหรือรีบคว้าไว้

ชวนคิด พินิจสาร

ชี้โพรงให้กระรอก

หมายถึง เมื่อบอกคนที่ชอบทำ
อะไรก็ตามที่มีนิสัยเดิม ๆ อยู่
หากบอกหรือชี้ให้เห็นช่องทาง
ก็จะทำทันที

ชวนคิด พิณิจสาร

จับปูใส่กระด้ง

หมายถึง การพยายามดูแล
และทำให้เด็กหลาย ๆ คนที่
ซุกซนอยู่ไม่นิ่ง ให้อยู่กัน
อย่างเป็นระเบียบ

ชวนคิด พิณิจสาร

มือไม่พาย

เอาเท้าราน้ำ

หมายถึง ไม่ช่วยทำงาน

แล้วยังขัดขวางให้งาน

ดำเนินไปได้ยาก

ชวนคิด พิณิจสาร

รำไม่ดีโทษปี่

โทษกลอง

หมายถึง คนทำผิดหรือทำ
ไม่ดี ไม่โทษตัวเอง แต่โทษ
ผู้อื่น

สำนวน

น. ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าว
สืบต่อกันมาช้านานแล้ว
มีความหมายเป็นคติสอนใจ เช่น
รักยาวให้บัน รักสั้นให้ต่อ
น้ำเซียวอย่าขวางเรือ.

(ส.; ป. สุภาสิต ว่า ถ้อยคำที่กล่าวดีแล้ว).

พังเพย

น. ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าว
สืบต่อกันมาช้านานแล้ว โดย
กล่าวเป็นกลาง ๆ เพื่อให้ตีความ
เข้ากับเรื่อง เช่น กระต่ายตื่นตูม.

ความหมายของคำพังเพย

น. ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว โดยกล่าวเป็นกลาง ๆ เพื่อให้ตีความเข้ากับเรื่อง เช่น กระจ่างตื่นตุม

ความหมายของคำพังเพย

คำพังเพย เป็นสำนวนที่กล่าวให้เป็นข้อคิด
คำพังเพยกล่าวถึงพฤติกรรม การกระทำ
หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจนำมาจากตำนานนิทาน
(มีต่อ)

ตัวอย่างคำพังเพย

กำแพงมีหู ประตุมือช่อง

ใช้ในความหมายว่า ความลับไม่มีในโลก

ตัวอย่างคำพังเพย

กึ่งทองใบหยก

ใช้ในความหมายว่า หญิงชายที่มีฐานะดีเสมอกัน
มีชื่อเสียงเกียรติยศเสมอกันแต่งงานกัน เป็นต้น

ตัวอย่างคำพังเพย

จุดใต้ตำตอ

ใช้ในความหมายว่า พูดหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับเจ้าของ
เรื่องนั่นเอง โดยผู้พูดหรือผู้ทำไม่รู้ตัว

ตัวอย่างคำพังเพย

ตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ

ใช้ในความหมายว่า จัดงานฟุ่มเฟือย แต่ได้ผลไม่คุ้ม

ใช้จ่ายทรัพย์ไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์

ตัวอย่างคำพังเพย

ทำคุณบูชาโทษ

ใช้ในความหมายว่า ทำดีหรือทำสิ่งที่เป็น
ประโยชน์ แต่กลับได้ผลร้าย

ตัวอย่างคำพังเพย

น้ำท่วมทุ่ง ผักบุ้งโหรงเหรง

ใช้ในความหมายว่า พุดมาก

แต่ได้เนื้อหาสาระน้อย

ตัวอย่างคำพังเพย

น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า

ใช้ในความหมายว่า คนเราจำเป็นต้องพึ่งพา
อาศัยกันและกัน

ตัวอย่างคำพังเพย

ปิดทองหลังพระ

ใช้ในความหมายว่า ทำดี
แต่ไม่มีใครเห็นความดีนั้น

ตัวอย่างคำพังเพย

มือไม่พาย เอาเท้าราน้ำ

ใช้ในความหมายว่า ไม่ช่วยทำแล้ว

ยังขัดขวางการทำงานของผู้อื่น

ตัวอย่างคำพังเพย

รำไม่ดี โทษปีโทษกลอง

ใช้ในความหมายว่า ตนเองทำผิด
แต่กลับโทษว่าเป็นความผิดของผู้อื่น

ตัวอย่างคำพังเพย

เรือล่มเมื่อจอด ตาบอดเมื่อแก่

ใช้ในความหมายว่า ทำงานจนจะเสร็จอยู่แล้ว

แต่ก็ต้องล้มเหลวไปก่อน

ลงมือทำ จดจำได้

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ ๔ - ๕ คน แต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ “คำพังเพย” แล้วร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษาใบความรู้ จากนั้นให้นักเรียนทำใบงานเรื่อง สำนวนของไทย

ใบความรู้ เรื่อง สำนวนของไทย

ใบความรู้ที่ ๒.๑ เรื่อง สำนวนของไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชัดเกล้าความดีด้วยคำคม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง สำนวนของไทย
รายวิชา ภาษาไทย ๑ รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำพังเพย

คำพังเพย เป็นสำนวนที่กล่าวให้เป็นข้อคิด คำพังเพยกล่าวถึงพฤติกรรม การกระทำ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจนำมาจากตำนานนิทาน วรรณคดี เหตุการณ์ หรือสิ่งที่สังเกตได้จากธรรมชาติ รอบตัว แล้วนำมาใช้ในความหมายที่เป็นนามธรรมหรือข้อสรุปของลักษณะที่เป็นนามธรรมเป็นข้อสรุปการกระทำหรือพฤติกรรมโดยทั่วไป เช่น

กำแพงมีหู ประตูมีช่อง ใช้ในความหมายว่า ความลับไม่มีในโลก

กิ้งทองใบหยก ใช้ในความหมายว่า หญิงชายที่มีฐานะดีเสมอกันมีชื่อเสียงเกียรติยศเสมอกันแต่งงานกัน

เป็นต้น

จุดได้ตำตอ ใช้ในความหมายว่า พูดหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งกับเจ้าของเรื่องนั่นเอง โดยผู้พูด หรือผู้ทำไม่รู้ตัว

ค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำ ใช้ในความหมายว่า จัดงานฟุ่มเฟือย แต่ได้ผลไม่คุ้ม ใช้จ่ายทรัพย์ ไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์

ทำคุณบูชาโทษ ใช้ในความหมายว่า ทำดีหรือทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ แต่กลับได้ผลร้าย

น้ำท่วมทุ่ง ผักบุ้งโหรงเทรง ใช้ในความหมายว่า พูดมาก แต่ได้เนื้อหาสาระน้อย

น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า ใช้ในความหมายว่า คนเราจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน

ปิดทองหลังพระ ใช้ในความหมายว่า ทำดี แต่ไม่มีใครเห็นความดีนั้น

มือไม่พาย เอาเท้าราน้ำ ใช้ในความหมายว่า ไม่ช่วยทำแล้วยังขัดขวางการทำงานของผู้อื่น

รำไม่ดี โทษปีโทษกลอง ใช้ในความหมายว่า ตนเองทำผิด แต่กลับโทษว่าเป็นความผิดของผู้อื่น

เรือล่มเมื่อจอด ตาบอดเมื่อแก่ ใช้ในความหมายว่า ทำงานจนจะเสร็จอยู่แล้ว แต่ก็ต้องล้มเหลวไป

ก่อน

จากหนังสือวิวิธภาษา

มัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน้า ๘๗-๘๘

ใบงาน

เรื่อง สำนวนของไทย

ใบงานที่ ๒.๑ เรื่อง สำนวนของไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ชัดเกลาความคิดด้วยคำคม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง สำนวนของไทย
รายวิชา ภาษาไทย๑ รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง ให้นักเรียนยกตัวอย่างคำพังเพย พร้อมเขียนความหมายที่สอดคล้องกับคำพังเพย

๑. คำพังเพย

.....

ใช้ในความหมาย

.....

๒. คำพังเพย

.....

ใช้ในความหมาย

.....

๓. คำพังเพย

.....

ใช้ในความหมาย

.....

ชวนคิดช่วงท้าย

นักเรียนคิดว่าประโยชน์ของ
การใช้คำพังเพยในชีวิตประจำวัน
มีอะไรบ้าง

คำไหนใช้ถูก

ดาร์กะ

ดาระกะ

ดารกะ

[-ระกะ] (แบบ) น. ดาว, ดวงดาว. (ป., ส. ตารกา).

ดาวอังคารดาวศุกร์เคียงจันทร์ หรือดาวเคียงเดือน ณ ท้องฟ้าหัวหิน
(๑๓ ก.ค. ๒๕๖๔) : นายธีรุต ฉ่ำทรัพย์

แหล่งที่มา : <https://dictionary.orst.go.th/พจนานุกรม>
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ สืบค้นเมื่อ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๕

บทเรียนครึ่งต่อไป

สื่อสารได้ใช้ภาษา

ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

